

УДК 347. 77 (045)

**ARTIFICIAL INTELLIGENCE: PROBLEMS AND PROSPECTS OF LEGAL
REGULATION IN UKRAINE****ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ****Pikulia T.O. / Пікуля Т.О.***Ph.D. in law, as. prof./к.ю.н., доцент.*

ORCID: 0000-0003-0430-3255

Shornikova S.O./Шорнікова С.О*student/студентка**Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman**Kyiv, Beresteiska Street, 54/1, 03057**Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
Київ, Берестейський проспект, 54/1, 03057*

Анотація. Сучасний розвиток технологій штучного інтелекту породжує виклики для правового середовища, вимагаючи адаптації законодавства до нових реалій. Наша робота присвячена аналізу поточного стану та перспектив правового регулювання інноваційних технологій у сфері штучного інтелекту в Україні. У ході дослідження використані: порівняльно-правовий метод для огляду законодавства різних країн, емпіричні дослідження випадків застосування штучного інтелекту у юридичній практиці, а також аналіз наукових публікацій та аналітичних звітів. Були виявлені прогалини, запропоновані зміни та доповнення до чинного законодавства та визначені ключові напрямки подальшого його розвитку. Результати наукового дослідження вказують на необхідність уточнення та додаткового правового регулювання багатьох аспектів предмета нашого дослідження, зокрема в галузі захисту персональних даних, відповідальності за автономні системи штучного інтелекту. Висновки до роботи спрямовані на активну участь законодавців у створенні гнучких правових механізмів, які враховували б швидкі зміни у сфері штучного інтелекту, забезпечуючи баланс між інноваціями та захистом прав та свобод громадян.

Ключові слова: *правове регулювання, інновації, штучний інтелект, національне законодавство, правова регламентація в ЄС, захист персональних даних.*

Abstract. *The modern development of artificial intelligence technologies poses challenges for the legal environment, demanding the adaptation of legislation to new realities. Our article is dedicated to analyzing the current state and prospects of legal regulation of innovative technologies in the field of artificial intelligence. The analysis employed a comparative legal method to review legislation from different countries, empirical studies of cases involving the application of artificial intelligence in legal practice, as well as an analysis of scientific publications and analytical reports. Gaps were identified, changes and additions to existing legislation were proposed, and key directions for its further development were determined. The results of the research indicate the necessity of clarification and additional legal regulation of many aspects within the scope of our study, particularly in the field of personal data protection and liability for autonomous artificial*

intelligence systems. The conclusions of the research aim to encourage lawmakers' active participation in creating flexible legal mechanisms that would account for rapid changes in the field of artificial intelligence, ensuring a balance between innovation and the protection of citizens' rights and freedoms.

Key words: legal regulation, innovation, artificial intelligence, national legislation, legal regulation in the EU, personal data protection.

Вступ.

Двадцять перше століття називають ерою інновацій, де провідною сферою став штучний інтелект. Наразі технології штучного інтелекту застосовуються, як в професійному, так і в повсякденному житті, наприклад: смартфонами можна керувати за допомогою голосу, а віртуальні помічники можуть надавати відповіді на наші запитання, більш того, автопілот може керувати літаком або автомобілем. Питання правового регулювання сфери штучного інтелекту та його впливу на реалізацію та захист прав людини перебувають на етапі активних наукових обговорень та новітніх розробок.

Основний текст.

В Європейському союзі перші спроби регламентування штучного інтелекту, зокрема роботів, були ухвалені Резолюцією Європарламенту від 16 лютого 2017 року. Загалом мета Європейського Союзу - сприяти розвитку надійного, етичного штучного інтелекту, який відповідає нормам законодавства. Так, починаючи з 2021 року в рамках ЄС розробляється перший у світі закон про штучний інтелект – Artificial Intelligence Act. Саме в проекті цього Акту вперше надано розгорнуте правове визначення штучного інтелекту в ЄС, яке може стати прикладом для інших країн, в тому числі й України: «Штучний інтелект – це машинна система, яка розроблена для роботи з різним рівнем автономності та яка може, для явних або прихованих цілей, генерувати результати, такі як прогнози, рекомендації або рішення, що впливають на фізичне або віртуальне середовище» [5].

Також варто зазначити про те, що зовсім нещодавно депутати Європейського парламенту, представники країн-членів та експерти Європейської комісії уклали політичну угоду щодо закону про штучний інтелект, який є першою спробою ЄС врегулювати нову технологію. Законодавство передбачає запровадження особливого нагляду за системами штучного інтелекту, що взаємодіють з людиною. Документ передбачає рідкісне застосування заборон, які стосуватимуться переважно тих застосувань, що суперечать європейським цінностям. Як приклад, який не варто наслідувати, наводиться Китай, де існують системи оцінки громадян, масового спостереження або віддаленої біометричної ідентифікації людей у громадських

місцях. Угода також передбачає, що європейське законодавство буде оснащено заходами спостереження і санкціями, а в Європейській комісії буде створено Європейський офіс зі штучного інтелекту [8].

Канада стала першою країною у світі, яка створила Національну стратегію штучного інтелекту (Панканадська стратегія штучного інтелекту) на урядовому рівні, оприлюднивши її у 2017 році. Панканадська стратегія штучного інтелекту являє собою п'ятирічний план з фінансування досліджень та пошуку талантів для цієї галузі [5].

Деякі країни мають занепокоєння стосовно захисту персональних даних у сфері штучного інтелекту, наприклад Італія обмежила доступ до всім відомого Chat GPT, через занепокоєння щодо обробки персональних даних громадян. Італійський регулятор зазначає, про відсутність правової основи, яка б виправдовувала масовий збір і зберігання персональних даних з метою «навчання» алгоритмів, що лежать в основі роботи платформи [5].

Щодо питання правового регулювання штучного інтелекту в Україні варто зазначити, що наша держава вже почала правову регламентацію даного питання прийняттям Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02 грудня 2020 року №1556-р, яким було схвалено Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні.

Оскільки штучний інтелект є програмним продуктом подібним до комп'ютерної програми, то й правове регулювання наразі в Україні застосовується до нього як до аналогії з комп'ютерною програмою, яка в свою чергу прирівнюється до літературного твору [1].

З метою правового регулювання штучного інтелекту в Україні в Національній асоціації адвокатів України була створена робоча група, яка займається аналізом найважливіших юридичних питань розвитку та використання штучного інтелекту, визначення меж його використання в різних галузях, а також захистом персональних даних, зібраних системами штучного інтелекту, визначенням правил щодо їх збереження та використання [2].

Загалом, як відзначають експерти, правове регулювання штучного інтелекту в Україні, передбачає дві основні стратегії нормотворення: розробку власного законодавства або імплементацію Закону Європейського Союзу про штучний інтелект. Так, у березні 2023 року на заході «Штучний інтелект 2.0: регулювання та робота під час війни» Гордій Румянцев, експерт Директорату європейської та євроатлантичної інтеграції у Міністерстві цифрової трансформації, анонсував створення в Україні регуляторної «пісочниці», яка працюватиме на основі Закону ЄС про штучний інтелект. Однак, варто

зауважити, що впровадження європейського законодавства, очевидно, наштовхуватиметься на технічні та інституційні труднощі, однак саме юридичні та регуляторні стандарти ЄС у цій сфері мають стати орієнтиром для України, тим більше, що курс на європейську інтеграцію закріплений в Конституції України.

Питання пов'язані із правовим регулюванням розвитку штучного інтелекту обговорюють також на місцях. Так, виконавчий комітет Львівської міської ради 27 червня 2023 року затвердив Програму сприяння розвитку сфери штучного інтелекту у Львівській міській територіальній громаді на 2023-2030 роки, що охоплює економіку і бізнес, освіту й науку, міське управління та медицину [2].

Окрім того, у серпні 2023 року було проведено стратегічну сесію із залученням експертів, урядовців, народних депутатів та юристів, де обговорили шляхи, якими може йти Україна у сфері правового регулювання штучного інтелекту. Зокрема, міністр цифрової трансформації Михайло Федоров заявив про те, що: «Україна повинна не відставати від всього світу, а очолити тренд штучного інтелекту. Розуміти, що відбувається, швидко реагувати та мати власну стратегію». Також за його словами, наразі штучний інтелект активно використовується у різних напрямках. Зокрема, Міністерство цифрової трансформації розробляє віртуального помічника в Дії, щоб він швидко відповідав на питання користувачів [7].

Висновки.

Ефективність правового регулювання інноваційних технологій штучного інтелекту потребує об'єднання зусиль усіх зацікавлених сторін, включаючи дослідників, розробників, лідерів галузі, громадянського суспільства на всіх рівнях. Це сприятиме гармонізації політики у сфері штучного інтелекту, підготовці належного законодавчого забезпечення та захисту прав людини під час використання штучного інтелекту. Колективістський підхід дозволить забезпечити стабільність, захищеність та ефективне використання інноваційних технологій штучного інтелекту у майбутньому.

Література:

1. Про авторське право і суміжні права: Закон України № 2811-IX від 1.12.2022 року *Голос України* від 31.12.2022 року № 267 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#top>
2. Бойко Д., Городинський І. Регулювання ШІ в Україні: головні тенденції та виклики. *Центр Дністрянського*. URL: <https://dc.org.ua/news/regulyuvannya-shi-v-ukrayini-golovni-tendenciyi-ta-vyklyky>

3. Буров Микита. Хто несе відповідальність за помилки штучного інтелекту? *Юрист і Закон. Судова практика і новації 2023* частина 1 № 49 грудень 2023 року. URL: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA012676

4. Правове регулювання штучного інтелекту. *Голос України* № 157 від 8 серпня 2023 року. URL: <http://www.golos.com.ua/article/372783>

5. Клян А. Правове регулювання штучного інтелекту в Україні та світі від 03.02.2022 року URL: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/pravove-regulyuvannya-shtuchnogo-intelektu-v-ukrayini-ta-sviti/>

6. Корнеєва С.Р. Теоретичні підходи до визначення поняття та правового регулювання штучного інтелекту. *Том 66 (2021): Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право* від 29.11.2021 року. с. 50-55. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.66.9>

7. Присяжна Л. В Україні розпочалась робота над правовим регулюванням штучного інтелекту. *ЛігаЗакон* від 03.08.2023 року. URL: <https://biz.ligazakon.net/news/221349-v-ukran-rozpochalas-robotu-nad-pravovim-regulyuvannyam-shtuchnogo-ntelektu>

8. В ЄС досягли згоди щодо закону про штучний інтелект. *Юридична практика.* URL: <https://pravo.ua/v-ies-dosiahly-zhody-shchodo-zakonu-pro-shtuchnyi-intelekt/>

Стаття отправлена: 18.12.2023 г.

© Пікуля Т.О.